UNDERVISNINGS
MINISTERIET

Læreplaner for hf-enkeltfag

Indholdsfortegnelse

Biologi C – hf-enkeltfag, august 2017 2
Eksamensprojektet – hf-enkeltfag, august 2017 5
Engelsk C – hf-enkeltfag, august 2017 7
Geografi C – hf-enkeltfag, august 2017 10
Historie B – hf-enkeltfag, august 2017 13
Kemi C – hf-enkeltfag, august 2017 16
Religion C – hf-enkeltfag, august 2017 19
Samfundsfag C – hf-enkeltfag, august 2017 22

Bilag 2

Biologi C – hf-enkeltfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Biologi er læren om det levende og om samspillet mellem det levende og det omgivende miljø. Biologi beskæftiger sig med de egenskaber, sammenhænge og processer, der karakteriserer biologiske systemer på alle niveauer, det molekylære niveau, celle, individ, population og økosystem.

Biologi er et naturvidenskabeligt fag, hvor undersøgelser og eksperimenter i såvel laboratoriet som naturen skaber grundlag for indsigt i de biologiske systemers kompleksitet og mangfoldighed.

Biologi tager udgangspunkt i videnskabsfaget og beskæftiger sig med de levende organismers indbyrdes samspil, med deres relationer til det omgivende miljø og med betydningen af menneskelig aktivitet, herunder mulighederne for bæredygtig udvikling lokalt og globalt. Faget omhandler biologiens praktiske anvendelse og perspektiver i tilknytning til den bioteknologiske udvikling, sundhed, miljø og naturforvaltning.

1.2. Formål

Formålet med biologiundervisningen er, at kursisterne opnår biologifaglig indsigt, almendannelse og studiekompetence.

Biologiundervisningen bidrager til kursistens forståelse af betydningen af menneskets aktivitet og af sig selv som biologisk væsen. Undervisningen giver indsigt i væsentlige biologiske sammenhænge med tilknytning til sundhed, miljø og bioteknologi og faglig baggrund for udvikling af ansvarlighed, stillingtagen og handling både i dagligdagen og i forhold til aktuelle samfundsspørgsmål med biologisk indhold.

Kursisterne skal tilegne sig biologisk viden, tankegang og metode, så de kan anvende den i det daglige, og have basis for at forholde sig analyserende og nuanceret til biologiske problemstillinger med etiske og samfundsmæssige perspektiver.

Kursisternes viden om udvalgte biologiske områder uddybes under hensyntagen til deres egne praktiske erfaringer og eventuelle tidligere uddannelsesforløb. De opnår viden, kundskaber og kompetencer i forhold til deres videre uddannelse, får indsigt i, hvordan biologi anvendes i det omgivende samfund og i de videre uddannelses- og karrieremuligheder, som faget peger frem imod.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Kursisterne skal kunne:

- anvende faglig viden, fagbegreber, repræsentationer og modeller til beskrivelse af enkle problemstillinger i faget
- udføre enkle kvalitative og kvantitative eksperimenter og undersøgelser i laboratoriet og i felten under hensyntagen til sikkerhed
- bearbejde og præsentere resultater fra eksperimentelt arbejde hensigtsmæssig, herunder foretage enkle beregninger og benytte enkle matematiske modeller og relevante repræsentationer
- analysere data og sætte dem i relation til biologisk teori
- indhente, anvende og vurdere biologifaglig information fra forskellige kilder
- udtrykke sig mundtligt og skriftligt om biologiske emner og give sammenhængende faglige forklaringer
- anvende faglig viden og metoder til undersøgelse og stillingtagen i forbindelse med samfundsmæssige, teknologiske og etiske udfordringer og problemstillinger og til at udvikle og vurdere løsninger

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal kursisterne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- cellebiologi: overordnet opbygning af pro- og eucaryote celler
- makromolekyler: overordnet opbygning og biologisk funktion af carbohydrater, lipider, proteiner og DNA
- enzymer: overordnet opbygning og funktion
- biokemiske processer: fotosyntese, respiration og gæring
- genetik: nedarvningsprincipper, DNA's rolle og eksempler på evolutionære mekanismer
- bioteknologi: udvalgte bioteknologiske metoder og deres anvendelse

- fysiologi: oversigt over kroppens organsystemer, udvalgte organsystemers opbygning og funktion
- økologi: samspil mellem arter og samspil mellem arter og deres omgivende miljø, et udvalgt stofkredsløb og biodiversitet.

2.3. Supplerende stof

Kursisterne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Kernestoffet og det supplerende stof udgør tilsammen en helhed. Det supplerende stof uddyber og perspektiverer kernestoffet, men kan også omfatte nye emneområder. Det supplerende stof:

- omfatter lokale og globale problemstillinger inden for sundhed, bioteknologi og miljø
- eksemplificerer fagets praktiske, samfundsmæssige og etiske aspekter
- viser eksempler på uddannelse og beskæftigelse, hvor biologi anvendes.

Dele af det supplerende stof vælges i samarbejde med kursisterne. Der kan indgå materiale på engelsk.

2.4. Omfang

Forventet omfang af fagligt stof er normalt svarende til 120-200 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Undervisningen er tematisk og tager udgangspunkt i problemstillinger med biologisk indhold og aktuel, personlig eller samfundsmæssig relevans. Anvendelsesorienterede aspekter og kursisternes erfaringer inddrages i videst muligt omfang.

Arbejde med teori og eksperimentelt arbejde skal støtte hinanden og integreres, så kursisterne lærer at kombinere iagttagelser og faglige forklaringer. Der lægges vægt på varierende undervisningsformer og på kursistens aktive rolle gennem dialog, undersøgelse, dokumentation og formidling og på at styrke kursisternes mundtlige og skriftlige formidlingsevne.

3.2. Arbejdsformer

Undervisningen tilrettelægges med:

- faglig læsning af tekster på lærebogsniveau
- mundtlig formidling med vægt på faglig argumentation.

Kursisternes eget eksperimentelle arbejde skal udgøre ca. 20 pct. af fagets undervisningstid. Eksperimentelt arbejde:

- står centralt i undervisningen
- vælges bredt og varieret og omfatter både laboratoriearbejde og mindst én feltundersøgelse
- omfatter kvalitativt og kvantitativt eksperimentelt arbejde.

Det eksperimentelle arbejde kan suppleres med andet empiribaseret arbejde, hvor kursisterne f.eks. indhenter data fra databaser, og andre aktiviteter af eksperimentel karakter, f.eks. virtuelle eksperimenter. Dette indgår dog ikke i de 20 pct. afsat til eksperimentelt arbejde.

Skriftlighed i biologi C omfatter arbejde med fagets forskellige skriftlige genrer med sigte på læreproces og faglig formidling. Det skriftlige arbejde tilrettelægges med progression, og omfatter blandt andet følgende:

- journaler og rapporter over eksperimentelt arbejde
- andre produkter, f.eks. præsentationer, posters og video.

Det skriftlige arbejde i biologi C skal styrke tilegnelsen af fagets viden, tankegang og arbejdsmetoder.

3.3. It

Digitale værktøjer inddrages i undervisningen til blandt andet dataopsamling, databehandling, informationssøgning, skriftlig fremstilling og præsentation.

3.4. Samspil med andre fag

Hvor det er muligt, indgår faget i samspil med andre fag med det formål yderligere at uddybe og perspektivere kernestof og anvendelsesaspekter i faget.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Kursisternes udbytte af undervisningen evalueres jævnligt, bl.a. på baggrund af kursisternes skriftlige arbejde, så der er grundlag for en fremadrettet vejledning af den enkelte kursist i arbejdet med at nå de faglige mål, opnå viden og kundskaber og for justering af undervisningen.

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve på grundlag af en opgave udarbejdet af eksaminator. Opgaven indeholder en overskrift og en kort præciserende tekst samt bilagsmateriale i form af figurer, forsøgsdata o. lign., og inddrager eksperimentelt arbejde eller andet empiribaseret arbejde fra undervisningen. Bilagsmaterialet skal kunne danne basis for faglig uddybning og perspektivering ved inddragelse af faglige metoder, kernestof og supplerende stof. Bilagsmaterialet har et omfang, så hele materialet forventes inddraget under eksaminationen, og dele heraf er ikke kendt fra undervisningen.

Opgaverne, der indgår som grundlag for prøven, skal tilsammen i al væsentlighed dække de faglige mål, kernestof og supplerende stof. Hver opgave må bruges højst to gange på samme hold. Bilag må genbruges i forskellige opgaver efter eksaminators valg. Opgaverne uden bilag skal være kendte af eksaminanderne inden prøven.

Eksaminationstiden er ca. 24 minutter. Der gives ca. 24 minutters forberedelsestid. Bilagsmaterialet knyttet til den udtrukne opgave udleveres ved forberedelsens start. Eksaminationen indledes med eksaminandens fremlæggelse med udgangspunkt i bilagsmaterialet, som varer op til 10 minutter. Eksaminationen former sig herefter som en samtale mellem eksaminand og eksaminator, som inddrager øvrige relevante dele af kernestof og supplerende stof.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Ved den mundtlige prøve, lægges der vægt på eksaminandens evne til at:

- anvende relevant faglig viden og fagbegreber til at forklare og uddybe bilagsmaterialets indhold
- beskrive eksperimentelt arbejde og relatere det til relevant teori
- analysere og forklare eksperimentelle resultater under inddragelse af relevant faglig teori
- give sammenhængende faglige forklaringer og indgå i en faglig dialog
- perspektivere til samfundsmæssige, teknologiske, miljømæssige eller etiske problemstillinger.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens præstation.

4.4. Selvstuderende

En selvstuderende skal have gennemført laboratoriekursus i biologi C (Bek. om de gymnasiale uddannelser § 49) med attestation fra den institution, der afholdt kurset, for at kunne indstilles til prøve. Hvis den selvstuderende kan dokumentere gennemførelse af eksperimentelt arbejde i et omfang svarende til niveauets eksperimentelle arbejde fra tidligere biologiundervisning, f.eks. i form af rapporter eller journaler, kan den selvstuderende indstilles til prøve uden at gennemføre laboratoriekursus. Det tidligere gennemførte eksperimentelle arbejde indgår på samme måde som grundlag for prøven, som eksperimentelt arbejde i en almindelig undervisningssammenhæng. Lederen af det kursus, hvor prøven finder sted, beslutter, om tidligere eksperimentelt arbejde kan udgøre et tilstrækkeligt grundlag for den selvstuderendes prøve.

Bilag 7

Eksamensprojektet – hf-enkeltfag, august 2017

1. Eksamensprojektet

1.1 Eksamensprojektet omfatter to fag og afsluttes med en individuel mundtlig prøve på baggrund af en synopsis. Kursisten skal udarbejde eksamensprojektet på det højeste faglige niveau, kursisten har eller har fulgt fagene.

1.2 Eksamensprojektet udarbejdes i de sidste seks uger op til semesterets sidste undervisningsdag.

2. Eksamensprojektets område

2.1 Den enkelte kursist vælger de fag, som eksamensprojektet udarbejdes i.

2.2 Kursets leder udpeger blandt kursets lærere vejleder/vejledere for den enkelte kursist i de fag, der indgår. Vejlederen/vejlederne medvirker i alle projektforløbets faser frem til aflevering.

2.3 Kursisten vælger i samråd med vejlederen/vejlederne relevante materialer og et emne, som de valgte fag hver især og sammen kan bidrage til belysningen af. Emnet skal inden for såvel fagenes kernestof som supplerende stof afgrænses på en sådan måde, at der kan udformes en problemformulering, som sikrer, at der ikke kan ske genanvendelse af afsnit fra besvarelser, som tidligere er afleveret og bedømt.

2.4 Kursets leder fastlægger en procedure for valg af fag og emne.

3. Problemformulering

3.1 Kursisten formulerer en problemformulering, der godkendes af vejlederen/vejlederne. Den skal rumme flerfaglige krav i de fag, der indgår, og den kan ikke direkte bygge på den del af fagenes stof, der allerede er indgået i kursistens undervisning. Opgavebesvarelsen kan godt udarbejdes i forlængelse af arbejdet i de indgående fag, herunder arbejdet med teori og faglige begreber.

3.2 Kursisten udarbejder en synopsis med følgende krav til indhold:

- titel på emne og angivelse af de to fag, der indgår i eksamensprojektet
- problemformulering
- oversigt over de problemstillinger, der er arbejdet med
- præcisering af projektets delkonklusioner
- oversigt over, hvilke metoder der er anvendt i arbejdet
- sammenfattende konklusion, herunder eventuelt formulering af spørgsmål til videre arbejde
- oversigt over anvendte kilder.

3.3 Ved eksamensprojektets afslutning afleverer kursisten synopsen. Synopsen sendes til censor inden prøven. Kursets leder fastlægger en procedure herfor.

4. Projektforløbet

4.1 Under projektforløbet skal kursisten sikres hensigtsmæssig adgang til faciliteter, der er relevante for udarbejdelsen af projektet.

5. Prøve

5.1 Der afholdes en individuel mundtlig prøve på baggrund af synopsen. Eksaminanden medbringer synopsen og eventuelle supplerende noter til prøven. Eksaminationstiden er 30 minutter per eksaminand. Prøven består af eksaminandens fremlæggelse af synopsen suppleret med uddybende spørgsmål fra eksaminator.

6. Bedømmelseskriterier

6.1 Bedømmelsen af eksamensprojektet er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens mundtlige præstation opfylder de faglige mål i de fag, som indgår i projektet.

Ved bedømmelsen lægges herudover vægt på:

- behandling af emnet ud fra problemformuleringen
- strukturering og formidling af det faglige stof
- inddragelse af relevant baggrundsstof
- kursistens forståelse af hvordan fagene hver især og sammen bidrager til belysning af emnet

6.2 Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering.

7. Selvstuderende

7.1 Selvstuderende kan udarbejde et eksamensprojekt i henhold til pkt. 1.1.-6.2. Den selvstuderende skal, hvis der ikke er aflagt prøve i fagene, have tilmeldt sig prøve i de pågældende fag ved den førstkommende eksamenstermin.

Bilag 9

Engelsk C – hf-enkeltfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Engelsk er et videns- og kundskabsfag, et færdighedsfag og et kulturfag. Faget beskæftiger sig med engelsk sprog, engelsksprogede tekster og litteratur, engelsksprogede kulturer, samfund, historie og globale forhold. Faget tager udgangspunkt i et udvidet tekstbegreb og omfatter anvendelse af engelsk i skrift og tale og viden om fagets stofområder.

1.2. Formål

Formålet med undervisningen er, at kursisterne i faget engelsk opnår evne til at forstå og anvende det engelske sprog, således at de kan orientere sig og agere i en globaliseret og digitaliseret verden. Det er formålet, at kursisterne opnår viden og kundskaber om britiske, amerikanske og andre engelsksprogede regioners samfundsforhold og kulturer, og at deres forståelse af egen kulturbaggrund dermed udvikles. Faget skaber grundlag for, at kursisterne kan kommunikere på tværs af kulturelle grænser i almene såvel som faglige sammenhænge.

Undervisningen i fagets forskellige discipliner bidrager til at udvikle kursisternes sproglige, kulturelle og æstetiske viden samt demokratiske bevidsthed, og bidrager dermed både til studie- og karrierekompetence og til kursisternes dannelse. Fagets dannelsesside og kompetenceside er integrerede og indbyrdes forudsættende, således at udviklingen af kompetence til at agere, herunder kommunikere, i engelsksprogede sammenhænge hviler på en udvidet forståelse af engelsksprogede tekster, kulturer og samfund.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Kursisterne skal kunne:

Sprogfærdighed

- forstå hovedindholdet i tydelig standardtale om almene emner
- udtrykke sig forståeligt og sammenhængende om almene emner
- læse og forstå tekster om almene emner
- skrive enkle, sammenhængende tekster om almene emner

Sprog, tekst og kultur

- gøre rede for indhold og synspunkter i engelsksprogede tekster
- anvende grundlæggende viden om samfundsforhold i Storbritannien og USA til at redegøre for en teksts placering i sammenhæng hermed
- anvende faglige opslagsværker og øvrige hjælpemidler.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal kursisterne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- det engelske sprogs grundlæggende grammatik, ortografi og tegnsætning
- udtale og ordforråd
- kommunikationsstrategier, standardsprog og variation
- det engelske sprog anvendt som globalt lingua franca
- nyere fiktive og ikke-fiktive tekster
- tekstanalytiske grundbegreber
- væsentlige samfundsforhold i Storbritannien og USA
- aktuelle forhold i andre dele af den engelsktalende verden.

Kernestoffet udgøres af autentiske, ubearbejdede engelsksprogede tekster, der med få undtagelser skal tage udgangspunkt i eller kunne sættes i forbindelse med fagets kulturområder.

2.3. Supplerende stof

Kursisterne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof perspektiverer kernestoffet og udvider kursisternes faglige horisont ved at inddrage eksempler fra deres egen verden. Det supplerende stof kan være alle teksttyper samt stamme fra ikke-engelsksprogede regioner.

2.4 Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 100-200 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Undervisningen skal tage udgangspunkt i et fagligt niveau svarende til kursisternes niveau fra grundskolen.

Undervisningen tilrettelægges, så der veksles mellem induktivt og deduktivt tilrettelagte forløb. Den faglige progression har kursisternes egen sprogproduktion i centrum og skal gennem videnstilvækst og stigende fleksibilitet i udtryksfærdighed give kursisterne indsigt i sprogets anvendelsesmuligheder i almene og faglige sammenhænge fra demokratisk deltagelse til professionsrettede formål.

Arbejdet med sprog, tekst og kultur integreres, således at kursisterne oplever en klar sammenhæng mellem fagets discipliner. Arbejdet med de sproglige aspekter sker ud fra et funktionelt sprogsyn og med udgangspunkt i de grammatiske emner, der bedst fremmer udviklingen af kursisternes sprogfærdighed. For at styrke sammenhængen mellem kursisternes viden om og anvendelse af grammatik tilrettelægges grammatikundervisningen med didaktisk variation, så der veksles mellem at inddrage et grammatisk fokus i tekstlæsningen og at arbejde særskilt med grammatik, begge med vægt på grammatiske strukturer i kontekst. Arbejdet med tekster og kultur tilrettelægges, så det fremmer kursisternes evne til at læse og fortolke tekster. Tekstlæsningens tilrettelæggelse skal have en progression som bygger på voksende viden om samfundsmæssige forhold, og skal i lyset af uddannelsens anvendelsesorienterede profil inddrage aktuelle emner, som er relevante for kursistgruppens almendannelse og livspraksis. Brug af grundlæggende analysebegreber skal være et fokuspunkt i såvel den mundtlige som den skriftlige undervisning.

Der skal arbejdes med lytte-, læse- og kommunikationsstrategier og med strategier for fremmedsprogstilegnelse. Arbejdssproget er overvejende engelsk.

3.2. Arbejdsformer

Arbejdet med faget organiseres fortrinsvis i emner. Der skal indgå mindst tre emner, som skal have udgangspunkt i fagets kernestof. Et emne sammensættes med et omfang af tekster, der giver mulighed for at kombinere og variere intensive og ekstensive tekstlæsningstilgange og understøtter faglig fordybelse. Gennem emnearbejdet og andre faglige aktiviteter skal kursisterne opnå erfaringer med sproget og fagets anvendelse, der kan give dem forståelse for egne karriereperspektiver og mulige uddannelsesvalg, hvor engelsk spiller en rolle.

Undervisning og arbejdsformer, der fortrinsvis er lærerstyrede, skal gradvist afløses af undervisning og arbejdsformer, der giver kursisterne større selvstændighed, medbestemmelse og ansvar. Arbejdsformer og metoder skal passe til de faglige mål, og det skriftlige og mundtlige arbejde skal varieres ved at anvende en bred vifte af afleveringstyper og præsentationsformer med forskellige formål, så kursisterne udvikler deres udtryksfærdighed mundtligt og skriftligt. Arbejdet med fagets skriftlige side skal tilrettelægges, så det indgår som støtte for tekst- og emnearbejdet og som støtte for sprogindlæringen. Kursisterne trænes i at revidere selvproducerede tekster på basis af feedback.

Hvis faget har tillagt kursisttid, skal det skriftlige arbejde planlægges, så der skabes progression og, hvor det er muligt, sammenhæng med skriftligt arbejde i kursistens andre fag. Feedback på skriftligt arbejde skal give klare anvisninger på, hvordan kursisten kan forbedre sig.

3.3. It

Kursisternes forståelse af digitale mediers mulige bidrag til deres faglige læring skal udvikles, så de kan foretage aktive og kritiske valg af brug af it til at støtte sprogtilegnelsen og evnen til at udtrykke sig klart og nuanceret på korrekt engelsk. Kursisternes evne til at søge, sortere og udvælge samt formidle relevant fagligt materiale med kritisk bevidsthed skal udvikles. Kursisterne skal opnå viden om digitale mediers betydning for kommunikation, så de kan indgå ansvarligt, kritisk og etisk bevidst i globale og digitale fællesskaber.

3.4. Samspil med andre fag

Hvor det er muligt, lægges der op til, at faget indgår i samspil med andre fag. Den anvendelsesorienterede side af den mundtlige og skriftlige sprogfærdighed skal her styrkes ved, at kursisterne tilegner sig og formidler dele af det faglige stof på engelsk. Samspillet bidrager til at skabe mulighed for anvendelse af engelsk som arbejdssprog i lingua franca situationer.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Med udgangspunkt i de faglige mål skal der ved undervisningens start og i årets løb foretages evaluering i form af screening eller andre individuelle test for at fastslå den enkelte kursists niveau og progression i mundtlige og skriftlige færdigheder. Kursisternes viden, kundskaber og færdigheder i relation til fagets stofområder evalueres løbende i emnearbejdet.

4.2. Prøveform

Der afholdes *en mundtlig prøve*.

Prøven tager udgangspunkt i et ukendt, ubearbejdet materiale, der er tematisk tilknyttet et studeret emne. De emner, der indgår som grundlag for prøven, skal tilsammen dække de faglige mål og kernestoffet. Prøvematerialet skal bestå af én eller flere tekster samt korte instrukser på engelsk, der angiver, hvordan eksaminanden skal arbejde med teksterne. Teksterne i prøvematerialet skal have et samlet omfang på en til to normalsider eller tre til seks minutters afspillet tekst eller en kombination. Omfanget skal tage hensyn til materialets sværhedsgrad og sikre, at de faglige mål kan bedømmes. En normalside er for prosa 2400 enheder (antal anslag inklusive mellemrum), for lyrik og drama 30 linjer, for elektronisk mediemateriale tre minutter.

Eksaminationstiden er ca. 24 minutter. Der gives ca. 48 minutters forberedelsestid. Eksaminationen indledes af eksaminanden med en kort mundtlig præsentation på ca. seks minutter og former sig derefter som en samtale mellem eksaminand og eksaminator.

Det samme ukendte prøvemateriale må anvendes højst tre gange på samme hold.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Der lægges vægt på, at eksaminanden

- behersker et forståeligt og sammenhængende engelsk
- præsenterer og perspektiverer prøvematerialet
- anvender den viden, der er opnået i arbejdet med det studerede emne.

Der lægges i bedømmelsen vægt på, at eksaminanden kan indgå i uddybende samtale om præsentationen.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens præstation.

Bilag 10

Geografi C – hf-enkeltfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1 Identitet

Geografi omhandler naturprocesser og naturforhold på Jorden og deres betydning for menneskets livsvilkår i et aktuelt og samfundsmæssigt perspektiv.

Geografi benytter sig af naturvidenskabelige metoder, hvor viden, begrebsforståelse og kundskaber udvikles gennem vekselvirkning mellem på den ene side observationer og eksperimenter og på den anden side teori og modeldannelse. Faget beskæftiger sig med såvel lokale, regionale som globale mønstre og forskelligheder og deres forklaring. Faget danner udgangspunkt for forståelse og erkendelse af fænomener i naturen og for forståelse af samspillet mellem mennesket og dets omgivelser.

Faget har en anvendelsesorienteret dimension og inddrager geografisk viden til at skabe en sammenhængende indsigt i problemstillinger med naturvidenskabeligt indhold.

Faget giver geofaglig baggrund for stillingtagen til aktuelle samfundsmæssige problemer med naturvidenskabeligt indhold og for uddannelsesvalg.

1.2 Formål

Formålet med geografi er at give kursisterne konkret og anvendelig geofaglig viden og kundskaber med udgangspunkt i aktuelle geofaglige problemstillinger samt at bidrage til hf-uddannelsens overordnede målsætning ved at være almendannende og give kursisterne kompetencer, som kan danne grundlag for videre uddannelse.

Kursisterne får gennem undervisningen indsigt i geofaglige arbejdsmetoder og fagområder og uddyber deres viden og kundskaber om relevant kernestof fra geografi. Endvidere skal kursisterne udvikle evne til at kombinere naturvidenskabelig teori og praksis på en reflekteret måde samt evne til at se helheder og sammenhænge i geofaglige områder.

Kursisterne skal kunne forstå og arbejde med kredsløb i naturen og opnå indsigt i bæredygtig udvikling som princip. På baggrund af geofaglige kompetencer får kursisterne forudsætninger for at indgå i den demokratiske debat samt udvikle respekt for andres synspunkter, kulturer og livsformer.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

Kursisterne skal kunne:

- observere, beskrive, strukturere og klassificere geofaglige rumlige mønstre, data og resultater
- udføre simple former for geofagligt eksperimentelt arbejde, herunder feltarbejde og dataindsamling
- behandle og anvende geofaglige data og resultater
- opstille enkle problemformuleringer ud fra en geofaglig tilgang
- forstå forskellen mellem en teoretisk model og den observerede virkelighed
- identificere, udvælge og behandle geofaglige variable faktorer
- analysere geofaglige problemstillinger ved anvendelse af fagsprog og hensigtsmæssige faglige analyseværktøjer herunder enkle matematiske modeller
- sætte lokale natur- og samfundsmæssige forhold ind i en regional eller global sammenhæng og forstå globale processers lokale konsekvenser
- udtrykke sig både mundtligt og skriftligt om geofaglige emner med fagbegreber og fagets repræsentationsformer
- anvende geofaglig viden til mulige løsninger og til stillingtagen i relation til naturvidenskabernes og teknologiens rolle i den aktuelle samfundsudvikling.

2.2 Kernestof

Gennem kernestoffet skal kursisterne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber. Kernestoffet er udvalgte geofaglige områder inden for:

- vejrforhold, klima, klimaændringer og vandressourcer
- Jordens og landskabernes processer
- naturlige og menneskeskabte energistrømme og stofkredsløb
- naturbetingede ressourcer, produktion, teknologi og bæredygtighed

- befolkningsforhold, byudvikling og erhverv i en globaliseret verden.

Der arbejdes med kernestoffet ud fra et aktuelt perspektiv og en rumlig dimension.

2.3 Supplerende stof

Kursisterne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Kernestof og supplerende stof udgør tilsammen en helhed. Det supplerende stof omfatter natur-, samfunds- og kulturfaglige problemstillinger med relation til kerneområderne. Dette supplerende stof vælges i samarbejde mellem kursister og lærer, og det skal tilstræbes, at det giver kursisterne mulighed for at arbejde med emner, der relaterer sig til forskellige dele af verden.

2.4 Omfang

Forventet omfang af fagligt stof er normalt svarende til 120-200 sider.

Der kan indgå materiale på engelsk.

3. Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

Undervisningen tilrettelægges i større temaer på tværs af kernestofområderne. Ligeledes skal der i undervisningen lægges vægt på, at det eksperimentelle arbejde, feltarbejde og andet empiribaseret arbejde knyttes til det teoretiske stof. Sammen med problemorientering og aktuel fokus sikres hermed, at anvendelses- og karriereorientering integreres i den daglige undervisning.

Undervisningen organiseres med henblik på, at kursisterne kan udvikle en forståelse af helheder og sammenhænge.

3.2 Arbejdsformer

Undervisningen skal som hovedregel organiseres som tema- eller projektorienteret arbejde.

Undervisningen skal tilrettelægges med variation og progression fra temalæsning til projekter med udgangspunkt i en problemformulering, udarbejdet af kursisterne. I løbet af kursusperioden skal der således være en progression i arbejdsformer og faglige krav såvel som i kravene til kursisternes selvstændighed i arbejdsprocessen og evne til at problemformulere. Kursisterne skal inddrages i planlægningen af forløb og ved valg af arbejdsformer. I valget af arbejdsformer skal der desuden tages hensyn til at udvikle kursisternes erfaring med individuelle og kollektive arbejdsformer.

Der veksles mellem forskellige arbejdsformer, så der er progression fra mere bundne undervisningsaktiviteter til selvstændigt arbejde.

Der skal være fokus på det anvendelsesorienterede gennem det samlede kursusforløb.

Eksperimentelt arbejde, feltarbejde og andet empiribaseret arbejde udgør en integreret del af undervisningen, og det har et samlet omfang svarende til ca. 20 pct. af undervisningstiden.

For hvert tema angives særskilt i undervisningsbeskrivelsen titler på eksperimentelt arbejde, feltarbejde og empiribaseret arbejde og projektarbejder, der kan inddrages i den mundtlige prøve, jf. pkt. 4.2.

Skriftlighed i faget omfatter arbejde med fagets forskellige genrer og er en væsentlig del af læreprocessen. Skriftlighed omfatter blandt andet følgende:

- journaler og rapporter over eksperimentelt arbejde, feltarbejde og andet empiribaseret arbejde
- forskellige opgavetyper blandt andet med henblik på træning af faglige elementer
- andre produkter som f.eks. projektrapporter og præsentationer.

Det skriftlige arbejde tilrettelægges, så der er progression i fagets skriftlighed, og sammenhæng til skriftligt arbejde i andre fag med henblik på udviklingen af den enkelte kursists skriftlige kompetencer.

3.3 It

It skal inddrages i undervisningen, hvor det er hensigtsmæssigt for at nå de faglige mål, ved at anvende dataopsamling, databaser, databehandling, informationssøgning, skriftlig fremstilling, præsentation og kollaborativ læring.

3.4 Samspil med andre fag

Hvor det er muligt indgår faget i samspil med andre fag med det formål yderligere at uddybe og perspektivere kernestof og anvendelsesaspekter i geografi.

4. Evaluering

4.1 Løbende evaluering

Fagets faglige mål og indhold er grundlaget for den løbende evaluering.

Den individuelle evaluering tager udgangspunkt i kursistens indsats og faglige niveau i den daglige undervisning og i det skriftlige arbejde. Her evalueres kursistens aktuelle standpunkt, arbejdsindsats og gruppearbejdet, samt i hvilket omfang der er behov for ændringer af kursistens arbejdsmetode og -indsats.

Den kollektive evaluering tager udgangspunkt i den daglige undervisning blandt andet i forbindelse med afslutning af et emne. Her vurderer lærer og kursister i fællesskab, om der er behov for justeringer og ændringer af arbejdsformer med videre, således at de faglige mål opfyldes.

4.2 Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve på grundlag af en opgave udarbejdet af eksaminator. Opgaven tager udgangspunkt i et eller flere af undervisningens temaer. Opgaven indeholder en overskrift og præciserende underspørgsmål samt materiale i form af to bilag. Bilagsmaterialet danner basis for en faglig uddybet besvarelse ved inddragelse af undervisningens indhold og i størst muligt omfang inddragelse af eksperimentelt arbejde, feltarbejde og andet empiribaseret arbejde

Opgaverne uden bilag skal være kendte for eksaminanderne inden prøven og skal tilsammen dække de faglige mål, kernestof og supplerende stof. Opgaver og bilag sendes til censor inden prøven.

Opgaven med bilag tildeles ved lodtrækning.

Eksaminationstiden er ca. 24 minutter. Der gives ca. 24 minutters forberedelsestid.

Eksaminationen indledes med eksaminandens præsentation. Eksaminationen former sig herefter som en samtale mellem eksaminand og eksaminator. Opgaver må anvendes højst tre gange på samme hold. Bilag må anvendes flere gange efter eksaminators valg.

4.3 Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstationer opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Der lægges vægt på, at eksaminanden kan:

- udtrykke sig mundtligt om geofaglige emner i et korrekt fagligt sprog
- beskrive og strukturere geofaglige informationer og problemstillinger ud fra det udleverede eksamensspørgsmål inklusiv bilag
- redegøre for forskellen mellem en teoretisk model og den observerede virkelighed
- analysere geofaglige problemstillinger ved anvendelse af faglige værktøjer
- reflektere over naturvidenskabelige problemstillinger i den aktuelle debat
- beskrive et udført feltarbejde, eksperimentelt og andet empiribaseret arbejde samt præsentere data og vurdere resultater, hvor dette indgår i den pågældende eksamensopgave
- vurdere lokale natur- og samfundsmæssige forhold i en regional eller global sammenhæng og forstå konsekvenserne heraf.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens præstation.

4.4 Selvstuderende

En selvstuderende skal have gennemført laboratoriekursus i geografi (Bek. om de gymnasiale uddannelser § 49) med attestation fra den institution, der afholdt kurset, for at kunne indstilles til prøve. Hvis den selvstuderende kan dokumentere gennemførelse af eksperimentelt arbejde i et omfang svarende til niveauets eksperimentelle arbejde fra tidligere geografiundervisning, f.eks. i form af rapporter eller journaler, kan den selvstuderende indstilles til prøve uden at gennemføre laboratoriekursus. Det tidligere gennemførte eksperimentelle arbejde indgår på samme måde som grundlag for prøven, som eksperimentelt arbejde i en almindelig undervisningssammenhæng. Lederen af det kursus, hvor prøven finder sted, beslutter, om tidligere eksperimentelt arbejde kan udgøre et tilstrækkeligt grundlag for den selvstuderendes prøve.

Bilag 11

Historie B – hf-enkeltfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Faget historie handler om fortidige forhold og beskæftiger sig med, hvordan mennesker har levet under forskellige vilkår gennem tid frem til i dag. Arbejdet med faget giver viden og kundskaber om fortidige begivenheder, udviklingslinjer, kontinuitet og brud i Danmark, Europa og den øvrige verden, samt hvordan fortid bruges af mennesker. Faget er centralt for kursisterne almendannelse og bidrager med et historisk perspektiv på nationale og internationale politiske, økonomiske, sociale og kulturelle problemstillinger og giver indsigt i fortidsfortolkningers betydning for både individers og fællesskabers identiteter.

1.2. Formål

Historiefaget tjener på en gang et dannelsesmæssigt og studieforberedende formål med vægt på kursisternes udvikling af personlig myndighed.

Historiefagets opgave er at udvikle kursisternes historiske bevidsthed og identitet og dermed stimulere deres interesse for og evne til at stille spørgsmål til fortiden for at nå ny erkendelse af deres samtid. Viden om, kundskaber om og indsigt i den historiske og kulturelle udvikling i forskellige samfund skal styrke kursisternes evne til at forstå egen og møde andre kulturer i en verden præget af hurtig forandring og øget samkvem på tværs af kulturer.

Undervisningen skal udvikle kursisternes evne til at finde, udvælge, anvende og vurdere forskellige typer af historisk materiale og forskellige former for historiebrug. Gennem arbejdet med historisk materiale opøves kursisternes kritisk-analytiske, kreative og innovative evner.

Historiefaget styrker kursisternes evne til at reflektere over og anvende viden og indsigt i forhold til aktuelle problemstillinger.

Faget giver kursisterne indsigt i, hvordan historie er blevet og bliver anvendt i fortidige og nutidige samfund.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Kursisten skal kunne:

- redegøre for centrale udviklingslinjer og begivenheder i Danmarks, Europas og verdens historie
- redegøre for sammenhænge mellem den lokale, nationale, regionale, europæiske og globale udvikling
- opnå indsigt i samspillet mellem natur, kultur, individ og samfund i et historisk perspektiv
- skelne mellem forskellige typer af forklaringer på samfundsmæssige forandringer
- reflektere over samspillet mellem fortid, nutid og fremtid, samt over mennesket som historieskabt og historieskabende
- anvende metodisk-kritiske tilgange til at udvælge og analysere historisk materiale, herunder eksempler på brug af historie
- opnå indsigt i hvordan historiefaget kan medvirke til at forstå og løse problemer i nutiden
- formulere historiske problemstillinger og relatere disse til kursisternes egen tid
- formidle og remediere historiefaglige problemstillinger mundtligt og skriftligt, og begrunde de formidlingsmæssige valg
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal kursisterne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- hovedlinjer i Danmarks, Europas og verdens historie
- forandringer i levevilkår, teknologi og produktion
- styreformer, herunder demokrati og demokratiseringsprocesser
- kulturer og kulturmøder i Europas og verdens historie
- politiske ideologier, herunder ideologiernes kamp i det 20. århundrede
- nationale og internationale konflikter og samarbejdsrelationer
- globalisering
- historiebrug og -formidling

- historiefaglige begreber.

Der skal indgå materiale på engelsk samt, når det er muligt, på andre fremmedsprog.

Undervisningen skal tilrettelægges, så der er en spredning i tid: mindst ét forløb skal have hovedvægt på tiden før ca. 1500, mindst ét forløb skal have hovedvægt på tiden mellem ca. 1500 og ca. 1900 og mindst ét forløb skal have hovedvægt på tiden efter ca. 1900.

Undervisningen skal tilrettelægges med en geografisk spredning: mindst to forløb skal tage udgangspunkt i Danmarks historie og mindst ét forløb skal tage udgangspunkt i samfund og kulturer uden for Europa og USA.

2.3. Supplerende stof

Kursisterne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. I det supplerende stof arbejdes med temaer i tid og rum, der perspektiverer faget. Det supplerende stof skal udvælges, således at det i samarbejde med kernestoffet medvirker til opfyldelse af de faglige mål gennem fordybelse i udvalgte emner eller historiefaglige discipliner.

2.4 Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 400-600 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Undervisningen organiseres fortrinsvis i forløb. Alle forløb skal enten relateres til eller tage udgangspunkt i nutiden.

Der arbejdes med mindst seks forløb, hvor hovedsigtet med nogle forløb er at skabe overblik, mens det for andre er fordybelse.

Undervisningen skal tilrettelægges så forskellige aspekter af historisk og kulturel forandring belyses, herunder betydningen af politiske forhold, økonomiske forhold, teknologi, social differentiering, mentalitet og køn.

Undervisningen tilrettelægges således, at der er en klar faglig progression i:

- problemstillinger
- metodiske krav, herunder krav om inddragelse af forskellige materialetyper
- krav til anvendelse af faglige begreber
- krav til kursisternes evne til præcis og nuanceret skriftlig og mundtlig formidling.

3.2. Arbejdsformer

Kursisterne skal løbende inddrages i valg af emner og arbejdsformer.

I undervisningen skal der anvendes afvekslende og kursistaktiverende arbejdsformer. Undervisningen skal tilrettelægges med arbejdsformer, der bygger på og gradvist udvikler kursisternes evne til selv at formulere spørgsmål, søge information og besvare historiske problemstillinger. Udadvendte aktiviteter, som ekskursioner, feltarbejde, samarbejde med museer m.m., skal være repræsenteret i undervisningen.

I tilknytning til undervisningen skal kursisterne individuelt udarbejde en historieopgave på mindst fem normalsider a 2400 enheder (antal anslag inkl. mellemrum). Læreren sætter rammerne for arbejdet. I arbejdet med historieopgaven skal der lægges vægt på:

- kursisternes evne til kritisk og reflekteret at finde, udvælge, anvende og vurdere forskelligartet materiale
- faglig skrivning herunder anvendelse af citater, henvisninger, figurer, illustrationer m.v.
- fagets begreber og metoder.

3.3. It

It og medier skal inddrages i undervisningen og anvendes både for at fremme kursisternes læringsproces, videreudvikle deres almendannelse og for at opøve kursisternes kritiske sans i forhold til digitale medier, ressourcer og platforme. It anvendes som søgeværktøj til oplysninger om og undersøgelser af historiefaglige emner via internettet og andre databaser. Der lægges vægt på udvikling af kreativitet og systematik i søgningen, selvstændighed og metodisk-kritisk tilgang. It og medier skal inddrages i såvel skriftlig som mundtlig formidling af historiske problemstillinger.

3.4. Samarbejde med andre fag

Undervisningen kan lægge op til samspil med andre fag med det formål yderligere at uddybe og perspektivere kernestoffet. I undervisningen inddrages kursisternes viden og kompetencer fra andre fag, som kursisterne hver især har, så de bidrager til perspektivering af emnerne og belysning af fagets almendannende sider.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Gennem fremadrettet, formativ og individuel vejledning og tilbagemeldinger på faglige aktiviteter opnår kursisterne undervejs i det samlede forløb en klar opfattelse af niveauet for og udviklingen i det faglige standpunkt i forhold til både tilegnelse af viden, kundskaber, metodiske færdigheder og faglig refleksion. I den forbindelse inddrages aktiviteter, som stimulerer videreudviklingen af kursisternes historiske bevidsthed og individuel og fælles refleksion over udbyttet af undervisningen. Grundlaget for evalueringen skal være de faglige mål. Den løbende evaluering tjener desuden til at understøtte kursisternes selvevaluering og forståelse af progression i læringsprocessen.

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve på grundlag af et ukendt materialesæt med et omfang på tre til fire normalsider à 2400 enheder (antal anslag inklusiv mellemrum). Hvert materialesæt skal i videst mulig omfang indeholde forskelligartet materiale.

Materialesættene, der indgår som grundlag for prøven, skal tilsammen dække de relevante faglige mål og mindst 5 af de gennemførte forløb. Et materialesæts tema er kendt af eksaminanderne, idet det er identisk med et forløbs tema. Den enkelte opgave må anvendes højst tre gange på samme hold.

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter. Der gives ca. 90 minutters forberedelsestid.

I forberedelsestiden opstiller og besvarer eksaminanden to til tre relevante problemstillinger på baggrund af det trukne materialesæt og relevant materiale fra undervisningen..

Eksaminationen indledes med eksaminandens præsentation på ca. 7-10 minutter og former sig derefter som en samtale mellem eksaminand og eksaminator med udgangspunkt i det trukne materialesæt og de opstillede problemstillinger.

Materialesættene sendes til censor forud for prøvens afholdelse.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens præstation.

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på at eksaminanden kan:

- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

Bilag 13

Kemi C – hf-enkeltfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Kemi er et naturvidenskabeligt fag, hvor kemiske forbindelsers opbygning, egenskaber og betingelser for at ændres ved reaktioner udforskes, beskrives og forklares. Kemi udgør en vigtig del af den moderne naturvidenskab. Kemi har stor betydning for samfundets fortsatte økonomiske og teknologiske udvikling, både nationalt og internationalt, idet der i kemisk forskning arbejdes med f.eks. bio- og nanoteknologi, lægemidler, fødevareproduktion, miljøforskning, udvikling af nye materialer og bæredygtige teknologier til kemisk produktion. Kemisk viden og metoder udgør i dag et centralt element i en række uddannelser og erhverv indenfor de naturvidenskabelige, tekniske og sundhedsvidenskabelige områder.

Det er essentielt for kemifaget, at kemisk viden og begrebsforståelse udvikles gennem vekselvirkning mellem teori, modeller og eksperimenter.

1.2. Formål

I kemi C skal kursisterne opnå kendskab til grundlæggende kemifaglig viden og eksperimentelle metoder i et virkelighedsnært perspektiv. Kursisternes opnåede viden, kundskaber og indsigt i anvendelser af kemi skal bidrage til deres almendannelse og valg af videre uddannelser.

Arbejdet med faget skal give kursisterne indsigt i, at kemisk viden, kreativitet og innovative tiltag kan være vigtige bidrag til et moderne samfund. Kursisterne opnår indsigt i anvendelse af udvalgte kemiske forbindelser i deres hverdag, og hvordan disse kan påvirke både mennesker og miljø. Kursisterne sættes herved i stand til at forholde sig reflekterende og ansvarligt til enkle problemstillinger med kemisk indhold.

Kursisternes studiekompetence opbygges gennem en vekslen mellem arbejde med grundlæggende kemisk teori, modeller, eksperimenter og eksempler på anvendelser af kemi i praksis. Kursisterne arbejder med såvel mundtlig som skriftlig formidling af deres opnåede viden og kundskaber. Kursisternes arbejde i kemifaget kan således bidrage til at kvalificere deres valg af videregående uddannelse, samt give indsigt i karrieremuligheder, som faget peger frem imod.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Kursisterne skal kunne:

- anvende fagbegreber, fagsprog og metoder til at beskrive simple kemiske problemstillinger
- relatere iagttagelser, modeller og symbolsprog til hinanden ved anvendelse af kemisk fagsprog
- gennemføre kvalitativt og kvantitativt eksperimentelt arbejde med simpelt laboratorieudstyr under hensyntagen til laboratoriesikkerhed
- indsamle og efterbehandle iagttagelser og resultater fra eksperimentelt arbejde
- dokumentere eksperimentelt arbejde mundtligt og skriftligt, herunder forklare simple sammenhænge mellem det eksperimentelle arbejde og den tilknyttede teori
- gennemføre enkle kemiske beregninger
- anvende digitale værktøjer i en konkret faglig sammenhæng
- indsamle kemifaglige informationer fra forskellige kilder og anvende dem relevant i faget
- udtrykke sig mundtligt og skriftligt om kemiske emner med inddragelse af fagsprog og -begreber
- demonstrere viden om kemis identitet og metoder
- anvende fagets viden og metoder til at undersøge og beskrive enkle problemstillinger med kemisk indhold fra hverdagen eller den aktuelle debat og eventuelt til at udvikle og vurdere løsninger.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal kursisterne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- kemisk fagsprog, herunder kemiske formler og reaktionsskemaer
- grundstoffernes periodesystem, herunder atomets opbygning
- stofmængdeberegninger i relation til reaktionsskemaer, herunder stofmængdekoncentration
- kemiske bindingstyper, tilstandsformer og blandbarhed

- simple organiske og uorganiske molekylers opbygning, navngivning, egenskaber og anvendelse
- ionforbindelsers opbygning, navngivning, egenskaber og anvendelse
- fældnings-, simple redox- og syre-basereaktioner, herunder pH-begrebet
- simple kvalitative og kvantitative eksperimentelle metoder, herunder separation, titrering og vejeanalyse
- kemikaliemærkning og sikkerhedsvurdering ved eksperimentelt arbejde.

2.3. Supplerende stof

Kursisterne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Kernestoffet og det supplerende stof udgør tilsammen en helhed. Det supplerende skal stof uddybe og perspektivere kernestoffet, men kan også omfatte nye emneområder. Det supplerende stof udvælges således, at kursisterne får mulighed for blandt andet at arbejde med temaer, der belyser kemis anvendelse i kursisternes hverdag, i forskellige typer af uddannelser og erhverv, den aktuelle debat eller kemis betydning i global sammenhæng.

Dele af det supplerende stof vælges i samarbejde med kursisterne.

Der kan indgå materiale på engelsk samt, når det er muligt, på andre fremmedsprog.

2.4. Omfang

Forventet omfang af fagligt stof er normalt svarende til 120-200 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Undervisningen skal tage udgangspunkt i et fagligt niveau svarende til kursisterne kemifaglige viden og metodekendskab fra grundskolen.

Undervisningen tilrettelægges i tematiske forløb, der f.eks. tager udgangspunkt i kemiske problemstillinger, som viser kursisterne kemis betydning for forståelse af deres hverdag og omverden. Forløbene kan inddrage såvel kernestof som supplerende stof. De tematiske forløb kan suppleres med kortere forløb, hvorigennem faglig viden læres systematisk, eller hvor kursisternes innovative kompetencer trænes. Det teoretiske og eksperimentelle arbejde skal støtte hinanden og integreres således, at kursisterne opøves i at kombinere iagttagelser og teori. Virkelighedsnære aspekter skal i videst muligt omfang inddrages.

3.2. Arbejdsformer

Undervisningen tilrettelægges med:

- variation i arbejdsformer, herunder kursistaktiverende arbejdsformer og eventuelt arbejdsformer, der træner kursisternes innovative kompetencer
- tematiske forløb, eventuelt suppleret med perioder, hvor der arbejdes med fagets systematiske opbygning
- variation i mundtlige genrer og træning i brug af fagsprog og faglig argumentation
- variation i undervisningsmaterialer
- eventuelt udadrettet aktivitet, som eksemplificerer fagets anvendelsesområder og karrieremuligheder.

Eksperimentelt arbejde

Kursisternes eget eksperimentelle arbejde i laboratoriet skal udgøre mindst 20 pct. af fagets undervisningstid og omfatter ikke kursisternes efterbehandling. Det eksperimentelle arbejde:

- skal stå centralt i undervisningen
- vælges bredt og varieret, og omfatter både kvalitativt og kvantitativt eksperimentelt arbejde
- kan tilrettelægges med både lærerstyret og mere selvstændigt tilrettelagt eksperimentelt arbejde
- kan suppleres med andre aktiviteter af eksperimentel karakter, f.eks. demonstrationsforsøg og virtuelle eksperimenter, som dog ikke indgår i den afsatte tid til kursisternes eget eksperimentelle arbejde.

Skriftligt arbejde

Skriftlighed i kemi C omfatter arbejde med fagets forskellige skriftlige genrer med sigte på læreproces og faglig formidling. Det skriftlige arbejde omfatter blandt andet følgende:

- journaler og rapporter over eksperimentelt arbejde
- forskellige opgavetyper, blandt andet med henblik på træning af faglige elementer
- andre produkter som f.eks. præsentationer og videoer.

Det skriftlige arbejde i kemi C skal give kursisterne mulighed for at fordybe sig i kemiske problemstillinger og styrke tilegnelsen af kemisk viden og arbejdsmetoder. Det skriftlige arbejde tilrettelægges, så der er progression i fagets skriftlighed for at sikre udviklingen af den enkelte kursists skriftlige kompetencer.

3.3. It

Digitale værktøjer indgår som en integreret del af undervisningen f.eks. til formidling, kommunikation, samarbejde, dataopsamling, databehandling, modellering, visualisering og informationssøgning. Kursisterne introduceres til anvendelse af relevante digitale værktøjer, f.eks. i forbindelse med gennemførelse af eksperimentelt arbejde og kursisternes arbejde med det kemifaglige stof.

3.4. Samspil med andre fag

Hvor det er muligt, lægges der op til, at faget indgår i samspil med andre fag med det formål yderligere at uddybe og perspektivere kernestoffet og anvendelsesaspekter i kemi.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Kursisternes udbytte af undervisningen evalueres jævnligt blandt andet på baggrund af det skriftlige arbejde, således at der bliver grundlag for en fremadrettet vejledning af den enkelte kursist i arbejdet med at nå de faglige mål og for justering af undervisningen.

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve på grundlag af en opgave udarbejdet af eksaminator. Opgaven tager udgangspunkt i eksperimentelt arbejde og inddrager teoretisk stof knyttet hertil. Opgaven indeholder en overskrift, en kort præciserende tekst og mindst et bilag. Bilag skal kunne danne baggrund for perspektivering af det faglige indhold i opgaven. Bilagets indhold skal have et omfang, således at hele bilagets indhold kan forventes inddraget under eksaminationen.

Opgaverne, der indgår som grundlag for prøven, skal tilsammen i al væsentlighed dække faglige mål, kernestoffet og supplerende stof. Den enkelte opgave må anvendes højst to gange på samme hold. Bilag må genbruges i forskellige opgaver efter eksaminators valg. Opgaverne uden bilag skal være kendte af eksaminanderne inden prøven.

Eksaminationstiden er ca. 24 minutter pr. eksaminand. Der gives ca. 24 minutters forberedelsestid, i hvilken eksaminanden, i den udstrækning det er praktisk muligt, har adgang til relevant eksperimentelt udstyr og relevante kemikalier. Bilag knyttet til den udtrukne opgave udleveres ved forberedelsens start. Eksaminationen former sig som en samtale mellem eksaminand og eksaminator med udgangspunkt i opgaven. Under eksaminationen skal relevant eksperimentelt udstyr og relevante kemikalier være til rådighed. Eksperimentelt udstyr og bilag skal inddrages i eksaminationen. Undtagelsesvist kan særligt eksperimentelt udstyr og særlige kemikalier udelades ved eksaminationen.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilket omfang eksaminandens præstation lever op til de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1. I bedømmelsen lægges der vægt på eksaminandens evne til at:

- anvende fagets viden og metoder til at beskrive simple kemiske problemstillinger
- beskrive udførelsen af eksperimentelt arbejde
- inddrage relevante metoder og resultater fra det eksperimentelle arbejde
- forklare simple sammenhænge mellem det eksperimentelle arbejde og tilknyttet teori
- inddrage relevante kemiske emner og det udleverede bilag i den faglige samtale
- perspektivere den faglige viden til andre dele af faget eller til anvendelser i hverdagen.

Der gives en karakter på baggrund af en helhedsvurdering af eksaminandens præstation.

4.4. Selvstuderende

En selvstuderende skal have gennemført laboratoriekursus i kemi (Bek. om de gymnasiale uddannelser § 49) med attestation fra den institution, der afholdt kurset, for at kunne indstilles til prøve. Hvis den selvstuderende kan dokumentere gennemførelse af eksperimentelt arbejde i et omfang svarende til niveauets eksperimentelle arbejde fra tidligere kemiundervisning, f.eks. i form af rapporter eller journaler, kan den selvstuderende indstilles til prøve uden at gennemføre laboratoriekursus. Det tidligere gennemførte eksperimentelle arbejde indgår på samme måde som grundlag for prøven, som eksperimentelt arbejde i en almindelig undervisningssammenhæng. Lederen af det kursus, hvor prøven finder sted, beslutter, om tidligere eksperimentelt arbejde kan udgøre et tilstrækkeligt grundlag for den selvstuderendes prøve.

Bilag 19

Religion C – hf-enkeltfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

På videnskabelig, ikke-konfessionel baggrund beskrives, analyseres og fortolkes religioner og deres centrale fænomener i forhold til individ, gruppe, samfund, kultur og natur.

Faget omfatter religionernes oprindelse, deres historiske udvikling, deres nutidige skikkelser og deres virkningshistorie. Fagets perspektiv er globalt. Religionernes rolle for europæisk og dansk idéhistorie og identitetsdannelse tillægges særlig opmærksomhed.

Der arbejdes primært med tekster. Herudover indgår andre former for kildemateriale.

1.2. Formål

Gennem faget opnår kursisterne viden om, kundskaber om og forståelse af religioner og religioners betydning for mennesker og samfund og dermed styrket deres almendannelse. De får indsigt i ligheder og forskelle inden for de enkelte religioner og mellem religionerne indbyrdes. Kursisterne får styrket deres studiekompetence og tilegner sig forudsætninger for at analysere, tage stilling til og agere i forhold til religioners rolle i en nutidig lokal, national og global sammenhæng, og faget giver forståelse for, hvordan egne og andres holdninger kan være påvirket af forskellige religiøse og sekulære traditioner. Kursisterne får indsigt i, hvordan fagligt baseret viden om religion bidrager til en kvalificeret varetagelse af flere forskellige funktioner og erhverv i en globaliseret og multikulturel verden.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Kursisterne skal kunne:

- disponere en mundtlig fremstilling af et religionsfagligt stof og anvende elementær religionsfaglig terminologi
- redegøre for grundlæggende sider af kristendom, herunder dens formative, historiske og nutidige skikkelser og rolle i europæisk og dansk idéhistorie og identitetsdannelse
- redegøre for væsentlige sider ved islam, herunder formative og nutidige skikkelser
- redegøre for væsentlige sider af yderligere én større, nulevende religion med en længere historie og global betydning og udbredelse
- redegøre for væsentlige sider af yderligere én valgfri religion eller et veldefineret religionsfagligt emne
- karakterisere og analysere forskelligartede materialer med anvendelse af religionsfaglige begreber
- karakterisere og analysere religiøse og ikke-religiøse synspunkter, herunder etiske, og aktuelle diskussioner af religionsfaglig relevans med anvendelse af både indefra- og udefraperspektiver
- karakterisere og analysere væsentlige problemstillinger vedrørende forholdet mellem religion og nutidige samfund i en global kontekst, samt anvende religionsfaglige tilgange til bedre at forstå og håndtere aktuelle problemstillinger og konflikter
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal kursisterne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- kristendom set i globalt perspektiv, med vægt på dens europæiske og danske fremtrædelsesformer. I arbejdet indgår tekster fra Det Gamle og Det Nye Testamente, enkelte andre tekster fra kristendommens historie samt nutidige tekster
- islam set i globalt perspektiv, med vægt på dens europæiske og danske fremtrædelsesformer. I arbejdet indgår tekster fra Koranen og hadithsamlinger samt nutidige tekster
- væsentlige sider af en anden af de større, nulevende religioner med en længere historie og global betydning og udbredelse. I arbejdet skal indgå både tekster fra religionens historie samt nutidige tekster
- væsentlige sider af yderligere én valgfri religion, et veldefineret religionsfagligt emne eller en religionsvidenskabelig teori
- religionernes centrale fænomener og religionsfaglig terminologi og metode.

Der kan indgå materiale på engelsk samt, når det er muligt, på andre fremmedsprog.

2.3. Supplerende stof

De faglige mål kan ikke opfyldes ved hjælp af kernestoffet alene, men skal suppleres med stof, der perspektiverer og uddyber kernestoffet, om muligt i samspil med andre fag.

2.4 Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 150-250 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Undervisningen i faget tager udgangspunkt i religionsvidenskabelige teorier og metoder, som f.eks. komparative, historiske og sociologiske tilgange.

Religion behandles i faget som et menneskeligt, historisk, kulturelt og socialt fænomen, og de udvalgte religioner behandles i deres historiske og samfundsmæssige sammenhænge og med opmærksomhed på religionernes kompleksitet og mangfoldighed.

Samtidig behandles religion som fænomen og de enkelte religioner i et komparativt tværkulturelt perspektiv, f.eks. med anvendelse af analytiske og teoretiske religionsfænomenologiske og religionssociologiske begreber. Materialet, der anvendes, omfatter såvel klassiske som repræsentative tekster, billed- og lydoptagelser samt internetsider. Også andet materiale, herunder religiøse genstande, musik, interview, iagttagelser fra feltarbejde og ekskursioner m.v. inddrages, bl.a. for at sikre, at religionernes nutidige, materielle og æstetiske sider belyses.

Tilgangen til tekster og øvrigt materiale kombinerer karakteriserende, analyserende, fortolkende og kritiske synsvinkler, der lader såvel religionernes egne forestillingsverdener (indefraperspektiver) som videnskabelige og ikke-religiøse synsvinkler (udefraperspektiver) komme til orde.

Af fagets undervisningstid anvendes ca. 30 pct. på kristendom.

Kursisternes faglige overblik styrkes ved en kort oversigt, der sætter verdens religioner ind i en historisk og geografisk sammenhæng, og for at sikre faglig spredning skal mindst én af de behandlede religioner være en ikke-monoteistisk religion.

3.2. Arbejdsformer

Undervisningen tilrettelægges således, at forskellige læringsstrategier tilgodeses, og kursisternes læring og tilegnelse af de i pkt. 2.1. anførte faglige mål understøttes.

Imod slutningen af det samlede undervisningsforløb forløbet lægges vægten i højere grad på kursisternes mere selvstændige arbejde med stoffet som f.eks. projektarbejde, herunder udvikling og vurdering af innovative løsningsforslag i forhold til virkelighedsnære problemstillinger, der afspejler religionsfagets anvendelse i forhold til det omgivende samfund.

I forbindelse med undervisningen inddrages mindre skriftlige øvelser, der understøtter kursisternes læring og forbereder dem på, at faget kan indgå i større skriftlige opgaver.

Udadrettede aktiviteter såsom ekskursioner eller feltarbejde skal indgå i undervisningen, hvor det falder naturligt.

3.3. It

It skal inddrages i undervisningen på flere forskellige måder og understøtte såvel arbejdet med de faglige mål (2.1.) og didaktiske principper (3.1.) som kursisternes digitale dannelse.

Internettet og andre elektroniske medier skal inddrages som kilde til religioner og religionsfaglige problemstillinger.

Kursisterne skal i forbindelse med faget anvende forskellige it-værktøjer og øves i en kritisk og reflekteret tilgang til materialer og ressourcer på internettet. Kursisterne skal trænes i informationssøgning og i at vurdere relevans, intention og troværdighed, herunder om stoffet belyses indefra eller udefra.

3.4. Samspil med andre fag

Ved tilrettelæggelsen af valgfaget religion C inddrages kursisternes viden og kompetencer fra andre fag, som kursisterne hver især har, så de bidrager til perspektivering af emnerne og belysning af fagets almendannende sider.

Igennem samspillet fremmes kursisternes forståelse af religionernes virkningshistorie og religionernes samfundsmæssige, politiske og kulturelle betydning.

4. Evaluering

4.1 Løbende evaluering

Gennem individuel vejledning og løbende evaluering skal kursisten undervejs i forløbet opnå en klar opfattelse af niveauet for og udviklingen i det faglige standpunkt, herunder beherskelse af religionsfaglige begreber og evne til at foretage religionsfaglige analyser.

4.2. Prøveformer

Der afholdes en mundtlig prøve på baggrund af en opgave, der alene består af et ukendt bilagsmateriale.

Opgaverne, der indgår som grundlag for prøven, skal tilsammen i al væsentlighed dække de faglige mål og de gennemførte undervisningsforløb.

Den enkelte opgave må anvendes højst to gange på samme hold.

Opgaverne består af et til tre materialer med et samlet omfang på maksimalt 1½ normalside a 2400 enheder (antal anslag inklusiv mellemrum).

Andre materialer som billeder, video, statistik, musik, lyrik, tegneserier, osv., kan også indgå og deres omfang omregnes på baggrund af skøn.

Eksaminationstiden er ca. 24 minutter. Der gives ca. 24 minutters forberedelsestid.

Eksaminationen indledes med eksaminandens præsentation af sin analyse af det udleverede materiale (5 -10 minutter), og former sig derefter som en samtale mellem eksaminand og eksaminator med udgangspunkt i opgaven og den gennemførte undervisning.

Opgaverne sendes til censor forud for prøvens afholdelse.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens mundtlige præstation.

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på at eksaminanden kan:

- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

Bilag 20

Samfundsfag C – hf-enkeltfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Samfundsfag omhandler danske og internationale samfundsforhold. Faget giver på et empirisk og teoretisk grundlag viden og kundskaber om og forståelse af de dynamiske og komplekse kræfter – nationalt, regionalt og globalt – der påvirker samfundsudviklingen. Ved at forbinde den aktuelle samfundsmæssige udvikling med sociologiske, økonomiske og politiske begreber kvalificeres kursisternes standpunkter, handlemuligheder og viden, og kursisterne opnår almendannelse og studiekompetence.

1.2. Formål

Undervisningen skal fremme kursisternes almendannelse og studiekompetence. Almendannelsen fremmes ved at give dem viden og kundskaber om og forståelse af danske og internationale samfundsforhold og den dynamik, der har indflydelse på udviklingen i det moderne samfund. Almendannelsen skal endvidere fremmes ved at give kursisterne lyst og evne til at forholde sig til og deltage i den demokratiske debat og gennem undervisningens indhold og arbejdsformer engagere kursisterne i forhold af betydning for demokratiet og samfundsudviklingen. Kursisterens studiekompetence skal udvikles ved anvendelse af viden, begreber og metoder fra de samfundsvidenskabelige discipliner på konkrete samfundsfaglige problemstillinger. Undervisningen skal fremme kursisternes selvstændighed og tillid til at kunne diskutere og tage stilling til samfundsmæssige problemstillinger på et fagligt kvalificeret niveau.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Kursisterne skal kunne:

- anvende og kombinere viden og kundskaber fra fagets discipliner til at redegøre for aktuelle samfundsmæssige problemer og diskutere løsninger herpå
- anvende viden, begreber og faglige sammenhænge fra kernestoffet til at forklare og diskutere samfundsmæssige problemer
- undersøge sammenhænge mellem relevante baggrundsvariable og sociale og kulturelle mønstre
- undersøge aktuelle politiske beslutninger, herunder betydningen af EU og globale forhold
- undersøge konkrete prioriteringsproblemer i velfærdssamfundet
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder
- formulere samfundsfaglige spørgsmål og indsamle, kritisk vurdere og anvende forskellige materialetyper til at dokumentere faglige sammenhænge
- formidle indholdet i enkle modeller, tabeller og diagrammer med brug af digitale hjælpemidler
- formidle faglige sammenhænge på fagets taksonomiske niveauer med anvendelse af fagets begreber
- argumentere for egne standpunkter på et fagligt grundlag og indgå i en faglig dialog.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal kursisterne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

Sociologi

- identitetsdannelse og socialisering
- sociale og kulturelle forskelle

Politik

- politiske partier i Danmark og politiske ideologier
- politiske beslutninger i Danmark i en global sammenhæng
- politiske deltagelsesmuligheder, rettigheder og pligter i et demokratisk samfund, herunder ligestilling mellem kønnene

Økonomi

- velfærdsprincipper, herunder stat, marked og civilsamfund

- det økonomiske kredsløb, økonomiske mål og økonomiske styringsinstrumenter

Metode

- kvantitativ og kvalitativ metode.

2.3. Supplerende stof

Kursisterne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. De faglige mål opfyldes ved at kernestoffets begreber og sammenhænge anvendes i en undersøgelse af det supplerende stof. Det supplerende stof har typisk karakter af eksempler fra den aktuelle samfundsmæssige debat i form af tekster, statistik og klip fra elektroniske medier, som anvendes til yderligere at konkretisere og perspektivere faglige sammenhænge, herunder betydningen af globale og europæiske forhold for udviklingen i Danmark. Der kan indgå materiale på engelsk samt, når det er muligt, på andre fremmedsprog.

2.4. Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 150-250 sider.

3. Undervisningens tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Undervisningen skal tilrettelægges tematisk med afsæt i aktuelle samfundsmæssige problemstillinger og udviklingstendenser. Kursisterne skal inddrages ved valg af problemstillinger.

I behandlingen af stoffet anlægges et helhedssyn med respekt for de enkelte discipliner i faget. Undervisningen tilrettelægges således, at der veksles mellem induktive og deduktive tilgange. Induktivt tilrettelagt undervisning tager normalt udgangspunkt i én eller flere aktuelle problemstillinger, hvor begreber og metoder fra én eller flere discipliner anvendes. Deduktivt tilrettelagt undervisning tager typisk udgangspunkt i en enkelt disciplin og giver begreber, teoretiske sammenhænge og metoder til efterfølgende at undersøge og formidle en problemstilling. Der skal lægges afgørende vægt på, at den enkelte kursist får muligheder for på et fagligt grundlag at fremføre synspunkter, argumenter og vurderinger.

Undervisningen tilrettelægges således, at den er alsidig i valg af synsvinkler, begreber og metoder.

3.2. Arbejdsformer

I undervisningen skal der anvendes afvekslende og kursistaktiverende arbejdsformer, således at kursisterne får gode muligheder for at identificere, dokumentere, formidle og debattere faglige sammenhænge og synspunkter. Udadvendte aktiviteter skal integreres i undervisningsforløb og kan gennemføres i form af gæstelærere, virksomheds-, organisations- og institutionsbesøg eller mindre empiriske undersøgelser. Kursisterne skal i den forbindelse øge deres karrierekompetence ved at opleve eksempler på, hvordan samfundsfaglig viden anvendes i et job.

Der skal i det samlede forløb gennemføres mindst ét mindre projektarbejde, hvor en faglig problemstilling skal behandles med brug af begreber og metoder fra faget.

Skriftlighed af stigende sværhedsgrad bidrager til at opøve forståelse, uddybning og formidling af faglige sammenhænge og som støtte for mundtlige oplæg. Det skriftlige planlægges, så der er progression og sammenhæng til skriftlighed i andre fag. I samarbejdet med andre fag om skriftlighed bidrager samfundsfag med faglig formidling på fagets taksonomiske niveauer og dermed anvendelse af begreber, empiri og metode i et præcist og nuanceret sprog.

3.3. It

Digitale værktøjer og ressourcer anvendes i undervisningen til at støtte og supplere de faglige mål og den pædagogiske proces.

It anvendes til:

- målrettet og kritisk informationssøgning
- bearbejdning og formidling af faglige viden
- vidensdeling og deltagelse i debat om samfundsmæssige problemstillinger.

Anvisninger på centrale samfundsfagligt relevante hjemmesider indgår i de enkelte forløb. Brug af digitale fællesskaber integreres i undervisningen.

3.4. Samspil med andre fag

Hvor det er muligt, lægges der op til, at faget indgår i samspil med andre fag med det formål yderligere at uddybe og perspektivere kernestoffet.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Gennem fremadrettet individuel vejledning og respons på faglige aktiviteter skal kursisten undervejs i det samlede forløb bibringes en klar opfattelse af niveauet for og udviklingen i det faglige standpunkt. Grundlaget for evalueringen skal være de faglige mål. Der skal desuden gennemføres aktiviteter, som får kursisten til selv at reflektere over faglig udvikling.

Der skal ske en fremadrettet vejledning med præcise anvisninger på, hvordan kursistens opfyldelse af de faglige mål kan forbedres.

Endvidere skal der mindst én gang i hvert semester ske en evaluering af kursistens arbejdsindsats, aktive deltagelse og engagement i undervisningen. I forbindelse hermed sker der en fælles evaluering af undervisningen.

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve på grundlag af en opgave med ukendte spørgsmål og et ukendt bilagsmateriale. Opgaven har tilknytning til et af de studerede temaer.

Opgaverne, der indgår som grundlag for prøven, skal i al væsentlighed dække de faglige mål og kernestoffet. Den enkelte opgave må anvendes højst tre gange på samme hold.

Opgaverne skal bestå af et tema med spørgsmål, der følger de taksonomiske niveauer, og et bilagsmateriale på 1½ til to normalsider a 2400 enheder (antal anslag inklusiv mellemrum). Hver opgave skal i videst mulig omfang indeholde både tekst og statistisk materiale. Ved anvendelse af elektronisk mediemateriale som en del af bilagsmaterialet svarer fire til syv minutters afspilning til en normalside.

Eksaminationstiden er ca. 24 minutter. Der gives ca. 48 minutters forberedelsestid. Eksaminationen indledes med eksaminandens præsentation og former sig derefter som en samtale mellem eksaminand og eksaminator med udgangspunkt i opgaven.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som er angivet i pkt. 2.1.

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på:

- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens præstation.